

ODE AS
Ystenesgata 6B
6003 ÅLESUND

Oslo, 04.04.2024

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2023/3798

Saksbehandler:
Anne Kathrine Arnesen

Vedtak i klagesak om avslag på søknad om tillatelse etter forurensningsloven til akvakultur ved ny lokalitet Slettnes i Gjemnes kommune

Vi viser til klagen på Statsforvalteren i Møre og Romsdals vedtak 24. mai 2023. Klagesaken ble oversendt fra Statsforvalteren 13. desember 2023.

Vedtak

Miljødirektoratet opprettholder Statsforvalterens vedtak.

Vedtaket er truffet med hjemmel i forvaltningsloven § 34 fjerde ledd.

Dere kan ikke klage på vedtaket.

Bakgrunn for saken

Statsforvalteren i Møre og Romsdal fattet 24. mai 2023 vedtak om avslag etter forurensningsloven på søknad fra Ode AS om tillatelse til oppdrett av torsk med inntil 3500 tonn maksimalt tillatt biomasse (MTB) ved ny lokalitet Slettnes. Vedtaket er hjemlet i forurensningsloven § 11.

Statsforvalterens begrunner avslaget med at resultater av kartlegging av sårbart naturmangfold har vist at det er et artsrikt biomangfold med funn av blant annet svamp og koraller i anleggets influensområde. En betydelig del av forekomstene ligger i hovedstrømretningen fra det planlagte anlegget og i en avstand hvor det vil være en risiko for sedimentering fra anlegget.

Statsforvalteren viser til at korallrev, korallskoger, sjøfjærbunn og svampsamfunn har en viktig økologisk funksjon, og at organismene er sårbare på grunn av lang levetid og langsom vekst. Statsforvalteren vurderer at føre var-prinsippet kommer til anvendelse og at det er risiko for vesentlig skade på naturmangfoldet. Statsforvalteren ser også hen til at det er et gyteområde for vanlig uer i området, og at det er usikkert hvordan utslipp fra anlegget og eventuell skade på korallforekomster vil kunne påvirke uer og dens habitat.

Statsforvalteren har hatt fire søknader om oppdrett innenfor en strekning på ca. 8-9 km til behandling samtidig. Statsforvalteren legger derfor også til det er usikkerheter knyttet til samlet

belastning av en eventuell etablering av alle de fire omsøkte anleggene siden de ligger innenfor et relativt avgrenset område i en fjord med antatt sjelden vannutskifting.

Klagers argumenter

Ode AS klager på avslaget.

Risiko for sårbare naturtyper

Ode AS opplyser at selskapet i lengre tid har forsøkt å etablere en verdikjede for torskeoppdrett med base i Møre og Romsdal. Klager finner det krevende å finne egnede lokaliteter for torskeoppdrett som følge av strenge krav til avstand til gytefelt/gyteområder for villtorsk, og vurderer at Slettnes er en egnet lokalitet.

Klager anfører at vedtaket er basert på feilaktige og mangelfulle vurderinger, og at vedtaket i stor grad er basert på at Statsforvalteren holder tilstedeværelse av arter av korall og svamp opp mot noen generelle vurderinger av effekt knyttet til avstand.

Klager anfører at Statsforvalteren for det første baserer sin vurdering på tidlige og generelle forsøk på kategorisering av avstand i forhold til påvirkning av korall og svamp basert på studier av sedimentasjon nedstrøms oppdrettsanlegg. For det andre gjør ikke Statsforvalteren en klar vurdering av hvilken verdi, og dermed behov for beskyttelse, det kartlagte naturmangfoldet har. Klager mener det må skilles mellom påvirkning på forekomster som er vanlig langs kysten og risiko for påvirkning på unike forekomster med høy verdi.

Klager viser til at Åkerblå har vurdert den ytre grensen for overgangssonen til 500 m fra anlegget, og lagt C2-stasjonen i C-undersøkelsen nedstrøms fra anlegget med denne avstanden. Videre har de modellert andelen av sedimenteringen i dette området basert på strømmålingene, og vist at sedimentering i all hovedsak vil skje øst-nordøst ut til 200 meter fra anlegget. Klager mener derfor det særlig er transektene H1 og H2 i østlig retning i Stim-rapporten som kan avdekke forekomster som er særlig utsatt for påvirkning og eventuelt vil kunne kreve beskyttelse, men at det ikke ble rapportert slike funn.

Klager anfører at alle kartlagte arter av korall og svamp er vurdert som livskraftige i Rødlisten, og at det bare er som del av en naturtype at disse kan vurderes som nær truet. I den grad det ble identifisert forekomster som utgjorde en naturtype, lå disse utenfor området med særlig sedimentasjon. Forekomster med høy nok tetthet til å utgjøre naturtypen hardbunn svampeskog (svampehage) med relativt lav tetthet ble ifølge rapporten funnet i områdene 200 m vest og 650-1000 m øst for det planlagte anlegget. Klager anfører at OSPAR har vurdert svampeskog som truet fra fiskeriaktivitet og etter hvert klimaendringer, men ikke nevnt akvakultur.

Klager viser til at Stim i rapporten sier at det ikke er funn som gjør at funnene av sjøfjær utgjør en naturtype ved anlegget. Klager anfører videre at naturtypen sjøfjærbunn ikke er på norsk rødliste, og at OSPARs vurdering av denne naturtypen gjelder andre regioner.

Klager anfører at Statsforvalteren i liten grad har vurdert verdien av forekomstene som er registrert. Klager viser til at alle artene som er funnet har status livskraftig i rødlisten, og mener

eventuell påvirkning på disse ikke kan klassifiseres som uakseptabel og særlig ikke sies å være en risiko for vesentlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet. Klager mener det ikke er gjort særlig viktige eller unike funn gjennom kartleggingen ved lokalitet Slettnes, og at lokaliteten derfor ikke kan behandles på tilsvarende måte som der det er gjort slike funn.

Når det gjelder konflikt med gyteområdet for uer, viser klager til at dette har en yttergrense mot vest som ligger utenfor den østlige grensen for influensområdet for det planlagte anlegget. Klager anfører videre at det er ikke gjort en vurdering av hvordan anlegget utgjør en risiko for gyteområdet for uer nordøst for lokaliteten, og legger til at torsk ikke vil kunne ha noen form for genetisk påvirkning her.

Samlet belastning

Klager mener samlet belastning ikke kan bli så høy som Statsforvalteren har lagt til grunn. Etter klagers vurdering vil total samlet produksjonsøkning i området være på maksimalt 8560 tonn. Klager anser det ikke nødvendig å avslå søknadene for å ivareta miljøtilstanden i fjorden. Klager viser til at Resipientanalyse i 2006 gjorde en modellering som viser at økt tilførsel av organisk stoff tilsvarende full produksjon på lokalitetene Batnfjord, Slettnes og Ranem, ikke vil forringe tilstandsklasse for oksygen i bunnvannet i fjordsystemet. I tillegg mener klager utviklingen i tilstanden i bassengvannet vil kunne overvåkes, og at driften ved redusert resipientkapasitet kan tilpasses.

Føre var-prinsippet

Klager mener Statsforvalteren ikke har vurdert hvorvidt det foreligger en reell sannsynlighet for alvorlig eller irreversibel skade, og således heller ikke har begrunnet at det foreligger tilstrekkelig risiko. Klager mener vurderingene av sårbare naturtyper ikke viser at det er særlige arter av høy verdi som vil bli skadelidende som følge av den planlagte produksjonen.

Fordeler og ulemper

Klager anfører at Statsforvalteren ikke har gjort en særlig avveining av fordeler og ulemper. I klagen opplyses det at Ode AS er i oppbyggingsfasen og gjør store investeringer (klekkeri, bearbeiding, landanlegg mm). Ode AS vurderer at lokalitetene bør ligge samlet i klynger for å kunne drifte på en økonomisk og praktisk god måte. Klager peker også på positive lokale ringvirkninger. Klager mener fordelene ved etableringen av denne lokaliteten bør vektles høyere enn de ulempene driften kan ha for miljøet.

Statsforvalterens merknader til klagen

Statsforvalteren finner ikke grunn til å ta klagen til følge. Statsforvalterens vurderinger av klagers anførsler framgår av oversendelsen av klagen til Miljødirektoratet 13. desember 2023.

Lovgrunnlaget

Miljødirektoratet er klageinstans i saken, og kan derfor prøve alle sider av den. Vi kan også ta hensyn til nye omstendigheter og forhold som ikke er tatt opp i klagen.

Når forurensningsmyndigheten avgjør om tillatelse skal gis og fastsetter vilkår, skal det legges vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre, jf. forurensningsloven § 11. Prinsippene i naturmangfoldloven

§§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved avgjørelsen. Forurensningsmyndigheten skal også vurdere om kravene i vannforskriften er til hinder for at det kan gis tillatelse.

Miljødirektoratets vurderinger

Klagefrist og klagerett

Det framgår av klageoversendelsen at Statsforvalteren innvilget forlenget klagefrist til 1. august 2023. Klager er part i saken og klagen er framsatt innen klagefristen, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29.

Miljøundersøkelser og kunnskapsgrunnlaget

Den omsøkte lokaliteten Slettnes ligger i vannforekomsten Bergsøyfjorden (ID nr. 0303010600-C). Vannforekomsten er beskrevet som beskyttet kyst/fjord og er ifølge vann-nett¹ klassifisert i svært god økologisk tilstand. Det er utført strømmålinger (Åkerblå AS 20.4.21: Strømrappport Slettnes Vest) og forundersøkelse ved den omsøkte lokaliteten (Åkerblå AS 24.9.21 *Forundersøkelses for Slettnes Vest*). Forundersøkelsen omfatter hydrografi, sedimentkvalitet og bløtbunnsfauna. Videre er det utført en kartlegging av sårbart naturmangfold (*Kartlegging av sårbare arter og naturtyper ved lokalitet Slettnes Vest, STIM-rapport 76-2022*).

Miljødirektoratet vurderer at kravet til kunnskapsgrunnlag i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt på bakgrunn av miljøundersøkelsene, naturmangfold som er registrert i offentlige databaser (Naturbase.no, kart.fiskeridir.no) og alminnelig kunnskap om utslipp fra fiskeoppdrett.

Miljødirektoratets vurdering av klagers anførsler

Risiko for sårbare naturtyper og føre var-prinsippet

Klager anfører at det ikke er gjort særlig viktige eller unike funn i kartleggingen ved lokaliteten, og at områdene med høyest tetthet av sårbare arter ligger utenfor området der en kan forvente størst påvirkning. Klager anfører videre at eventuell påvirkning av arter som er klassifisert som livskraftig (LC) på rødlisten ikke kan anses uakseptabel eller tilsi risiko for vesentlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet.

Anlegget er planlagt i en skråning, hvor dybden varierer fra 50 m i sørlig del av anleggsrammen til 153 m i nordlig ende. Strømmålingene viste en gjennomsnittlig sterk strømhastighet på 5 m, 15 m og spredningsdyp (75 m), og svak strømhastighet på bunndyp (140 m). På spredningsdyp var hovedstrømretningen mot nordøst-øst. Med utgangspunkt i målte strømhastigheter på spredningsdyp vurderer Åkerblå AS i strømrapporten at avfall vil spre seg lengst mot nordøst, opptil 400 m vekk fra utslippspunkt.

I kartleggingen av sårbart naturmangfold ble det funnet fem arter av koralldyr (sjøbusk og flere arter av sjøfjær). Det ble ifølge rapporten funnet sjøbusk (*Paramuricea placomus*) spredt på et område som lå 340-1000 m fra anlegget. Sjøbusk inngår blant artene som kan danne naturtypen hardbunnskorallskog. Hardbunnskorallskog er vurdert som nær truet (NT) i Norsk rødliste for

¹ nettstedet som benyttes i oppfølgingen av vannforskriften [VannNett-Portal \(vann-nett.no\)](https://vann-nett.no)

naturtyper 2018². I rapporten vises det til at det er få retningslinjer for når man kan definere en forekomst med sjøbusk som hardbunnskorallskog, men at det omtrent 340 m nordøst fra anlegget ble observert en høy nok tetthet til å kvalifisere for denne naturtypen hvis en sammenligner med arten sjøtre, hvor 1-2 kolonier per 100 m² kan være nok til å identifisere et område som korallskog. Videre ble det observert sjøfjær på den delen av influensområdet som består av bløtbunn. Det ble identifisert seks svampearter som danner naturtypen svampehage (hardbunn svampeskog), med høyest tetthet av vifteformet svamp. Den nærmeste svampeskogen ble observert rett ved og omtrent 200 m vest for det planlagte anlegget, og den største lå 650-1000 m øst. Svampeskog er oppført på OSPARs liste over truede og minkende habitater³.

Koraller, sjøfjær og svamp er fastsittende og filtrerende dyr. De regnes som sårbare for miljøpåvirkninger fordi de vokser langsomt, har lang levetid og lav motstandsdyktighet mot endringer i lokale miljøforhold. På grunn av stor økologisk betydning og lav evne til restitusjon blir korallrev, korallskoger, sjøfjærbunn og svampskog regnet som særlig sårbare mot menneskeskapt påvirkning⁴.

Metodikken i kartleggingen ved Slettnes er blant annet basert på Havforskningsinstituttets forslag til metode for kartlegging av sårbare arter og naturtyper på dypt vann⁴. Kartleggingen er gjort over et areal som vurderes å være influensområdet, og som strekker seg én km ut fra anleggets ytterpunkt i de to dominerende strømrøtningene, og 250 meter ut fra anleggets ytterpunkt i ikke dominerende strømrøtning. Dekningsgraden i kartleggingen ved Slettnes ser imidlertid ut til å være lavere enn HIs anbefaling. HI anbefaler at det totale arealet av videolinjene skal dekke minst 3-4 % av arealet i undersøkelsesområdet uavhengig av valgt kartleggingsdesign. Ved lavere dekningsgrad er det ifølge HI stor risiko for at signifikante forekomster av korall, sjøfjær og svamp ikke blir funnet. Det er dermed usikkert om kartleggingen ved Slettnes har avdekket alle forekomster av betydning, og om det kan være større deler av området som vil være å anse som viktige naturtyper/habitater.

Kunnskapen om effekter av oppdrett på koraller og svamp er mangelfull. Havforskningsinstituttet refererer til at feltforsøk som er blitt utført med øyekorall tyder på at det er en betydelig risiko for negativ effekt av oppdrett på koraller som vokser nærmere enn 250 m fra anlegg⁵. Det er også vist effekter på koralldyr i en distanse på 1000 meter fra merdkant⁴. Det er usikkerhet knyttet både til hvordan forurensning fra omsøkt anlegg vil spres, og hvilken effekt utslippene kan få på forekomstene i influensområdet til det omsøkte anlegget.

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det ifølge naturmangfoldloven § 9 tas sikte på å unngå mulig vesentlig (alvorlig eller irreversibel) skade på naturmangfoldet. Generelt sett kan også skade på natur som ikke i seg selv er truet eller nær truet anses som "vesentlig". Vi viser til

² [RLN2018 - Hardbunnskorallskog \(artsdatabanken.no\)](#)

³ OSPAR List of Threatened and/or Declining Species and Habitats Reference Number: 2008-6

⁴ [Forslag til metode for kartlegging av sårbare arter og naturtyper på dypt vann til søknader om akvakultur i sjø | Havforskningsinstituttet \(hi.no\)](#)

⁵ Rapport fra Havforskningen Nr. 8-2016 [m504.pdf \(miljodirektoratet.no\)](#)

Statsforvalterens gjennomgang i brev 13. desember 2023 av hva som menes med "vesentlig skade" og når føre var-prinsippet kommer til anvendelse.

Miljødirektoratet er enig i Statsforvalteren vurdering av at det foreligger usikkerhet med hensyn til hvilke naturverdier som finnes i områder og hvordan det aktuelle tiltaket vil påvirke disse naturverdiene. Miljødirektoratet legger videre til grunn at området har stor verdi. Vi viser her til at kartleggingen har avdekket et artsrikt område med relativt høy tetthet av arter av svamp, sjøfjær og hornkoraller. Forekomstene har i enkelte områder en tetthet som kan karakteriseres som naturtypen svampskog, og muligens hardbunnskorallskog. Sistnevnte er noe usikkerhet, på grunn av lav dekningsgrad i kartleggingen. Miljødirektoratet vurderer at rikt artsmangfold og sårbare arter og naturtyper i influensområdet til omsøkt anlegg tilsier at det er risiko for vesentlig skade ved å gi tillatelse til det omsøkte anlegget. Føre var-prinsippet kommer derfor etter vårt syn til anvendelse i saken. Vi viser ellers til Statsforvalterens vurdering på dette punktet, som vi slutter oss til.

Statsforvalteren har i vedtaket vist til at det er registrert et gyteområde for vanlig uer ca. 600 m nordøst for den omsøkte lokaliteten, og flere andre gyteområder for uer i Bergsøyfjorden. Statsforvalteren vurderer at dette kan indikere at det finnes flere korallforekomster i området fordi gyteområder for uer ofte er assosiert med korallområder. Statsforvalterens vurdering knyttet til gyteområdet er basert på risiko for at utslippet skal føre til skade på koraller mv. og dermed påvirke habitatet til uer. Vanlig uer er kategorisert som sterkt truet (EN) i Norsk rødliste for arter 2021. Selv om det er stor usikkerhet knyttet til påvirkning på selve gyteområdet, er Miljødirektoratet enig med Statsforvalteren i at gyteområdet for uer underbygger vurderingen av risiko for vesentlig skade.

Dette innebærer at det ikke bør gis tillatelse etter forurensningsloven.

Samlet belastning

Klager mener samlet belastning ikke kan bli like stor som Statsforvalteren har lagt til grunn. Klager anser det ikke nødvendig å avslå søknadene for å ivareta miljøtilstanden i fjorden.

Vi viser til Statsforvalterens vurdering av samlet belastning i brev 24. mai 2023 og oversendelsen av klagen 13. desember 2023, og er enige i deres vurdering.

Fordeler og ulemper

Klager anfører at Statsforvalteren ikke har gjort en særlig avveining av fordeler og ulemper, og at fordelene ved etableringen av denne lokaliteten bør vektles høyere enn ulempene driften kan ha for miljøet.

Statsforvalteren har redegjort nærmere for avveiningen av fordeler og ulemper i oversendelsen av klagen. Miljødirektoratet viser til Statsforvalterens brev 13. desember 2023, og er enig i deres vurderinger.

Oppsummering

Det er kunnskapsmangler knyttet til effektene av akvakulturvirksomhet på svamp og koralldyr. Tilgjengelig kunnskap tilsier imidlertid at det er risiko for at omsøkt oppdrettsanlegg kan medføre

vesentlig skade. Området er artsrikt og har relativt høy tetthet av arter av svamp, sjøfjær og hornkoralter. Risikoen for vesentlig skade ved å etablere det omsøkte anlegget innebærer at tillatelse etter forurensningsloven ikke bør gis.

Miljødirektoratet opprettholder Statsforvalterens vedtak om avslag. Klager gis ikke medhold. I og med at det gis vedtak om avslag er det etter vår vurdering ikke relevant å vurdere de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 11-12 særskilt i denne saken.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Signe Nåmdal
avdelingsdirektør

Cecilie Kristiansen
seksjonsleder

Kopi til:

GJEMNES KOMMUNE	Nordmørsvegen 24	6631	BATNFJORDSØRA
Møre og Romsdal fylkeskommune	Julsundveien 9	6412	MOLDE
STATSFORVALTAREN I MØRE OG ROMSDAL	Postboks 2520	6404	Molde